

Ioan GÂRBULEȚ

TRATAT
privind răspunderea disciplinară
a magistraților

**Ediția a II-a, modificată și completată potrivit noilor legi
ale justiției**

Universul Juridic
București
-2024-

Cuprins

Capitolul I. Considerații generale privind răspunderea juridică a magistraților	5
Secțiunea 1. Noțiuni generale privind răspunderea juridică.....	5
Secțiunea a 2-a. Răspunderea civilă a magistraților.....	9
1. Considerații generale	9
2. Caracterele juridice ale răspunderii civile a magistraților	11
2.1. Caracterul subsidiar.....	11
2.2. Caracterul indirect.....	11
2.3. Caracterul general	12
2.4. Caracterul integral	13
3. Răspunderea civilă întemeiată pe dispozițiile Codului de procedură penală.....	14
3.1. Dreptul la repararea pagubei în caz de eroare judiciară	14
3.2. Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate	16
3.3. Dreptul la repararea pagubei în cazul măsurilor de supraveghere tehnică ori al activităților specifice culegerii de informații dispuse în mod nelegal	20
3.4. Acțiunea pentru repararea pagubei	21
3.4.1. Titularii și termenul de introducere a acțiunii pentru repararea pagubei.....	21
3.4.2. Instanța competentă	22
3.4.3. Felul și întinderea reparației	22
4. Răspunderea civilă întemeiată pe dispozițiile art. 268 și art. 269 din Legea nr. 303/2022	23
5. Răspunderea civilă întemeiată pe obligarea statului la plata unor sume de bani stabilite prin hotărârile CEDO împotriva României	24
6. Procedura efectuării verificărilor de către Inspekția Judiciară.....	25
6.1. Dispoziții generale	26
6.2. Desfășurarea verificărilor.....	28
6.3. Finalizarea verificărilor.....	29
6.4. Completarea verificărilor.....	29
6.5. Soluțiile pronunțate de secția corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii.....	30
7. Acțiunea în regres	30
Secțiunea a 3-a. Răspunderea penală a magistraților	32
1. Noțiuni generale	32
2. Încuviințarea percheziției, reținerii, arestării la domiciliu și arestării preventive a magistraților	33
3. Cercetarea infracțiunilor comise de către magistrați	36
3.1. Urmărirea penală a infracțiunilor comise de către magistrați	37

3.2. Desemnarea procurorilor pentru a efectua urmărirea penală cu privire la infracțiunile comise de magistrați	39
3.3. Judecarea infracțiunilor comise de către magistrați.....	42
3.4. Dispoziții tranzitorii în ceea ce privește urmărirea penală și judecarea infracțiunilor comise de magistrați.....	44
3.4.1. Dispoziții tranzitorii în ceea ce privește urmărirea penală.....	44
3.4.2. Dispoziții tranzitorii în ceea ce privește judecata	45
Secțiunea a 4-a. Răspunderea contravențională a magistraților.....	46
1. Noțiuni generale.....	46
2. Răspunderea contravențională reglementată de Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice.....	47
Secțiunea a 5-a. Răspunderea morală a magistraților	49
Secțiunea a 6-a. Răspunderea de tip „administrativ” a magistraților	52
1. Incapacitatea profesională.....	53
2. Boala psihică	56
3. Lipsa nejustificată de la examenul de capacitate sau respingerea candidatului la două sesiuni.....	57
Capitolul II. Răspunderea disciplinară a magistraților	58
Secțiunea 1. Considerații generale.....	58
1. Noțiuni și definiție	58
2. Trăsăturile generale ale răspunderii disciplinare	61
3. Trăsături specifice ale răspunderii disciplinare a magistraților	62
Secțiunea a 2-a. Reglementarea răspunderii disciplinare a magistraților	63
Secțiunea a 3-a. Abaterea disciplinară.....	69
1. Definirea abaterii disciplinare.....	69
2. Clasificarea abaterilor disciplinare	77
2.1. În funcție de calitatea subiectului activ	77
2.2. În funcție de modul de comitere a abaterilor disciplinare.....	80
2.3. În funcție de natura faptelor săvârșite.....	81
2.4. În funcție de principiile cu care interferează	83
2.5. În funcție de modul de manifestare exterioară a abaterii disciplinare.....	83
2.6. În funcție de elementul subiectiv al abaterii disciplinare	85
3. Asemănările și deosebirile existente între abaterile disciplinare	86
Secțiunea a 4-a. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	87
1. Obiectul abaterii disciplinare	88
1.1. Obiectul juridic.....	88
1.2. Obiectul material	95
2. Subiectul abaterii disciplinare	96
2.1. Subiectul activ	96
2.2. Condițiile generale ale subiectului activ	104
2.3. Subiectul pasiv	108

3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	108
3.1. Elementul material	109
3.2. Urmarea imediată	111
3.3. Legătura de cauzalitate	112
4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	112
Secțiunea a 5-a. Cauze care înlătură răspunderea disciplinară a magistraților	116
1. Considerații generale	116
2. Cauzele justificative	117
3. Cauzele de neimputabilitate	118
4. Alte cauze care înlătură răspunderea disciplinară	120
Capitolul III. Analiza abaterilor disciplinare	124
Secțiunea 1. Încălcarea prevederilor legale referitoare la incompatibilități și interdicții	124
1. Considerații generale	124
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	124
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	126
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	128
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	128
2.1.1. Obiectul juridic	128
2.1.2. Obiectul material	134
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	134
2.2.1. Subiectul activ	134
2.2.2. Subiectul pasiv	134
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	135
2.3.1. Elementul material	135
2.3.1.1. Incompatibilitățile judecătorului și procurorului	136
2.3.1.1.1. Incompatibilitatea funcției de judecător sau de procuror cu orice altă funcție publică sau privată	136
2.3.1.1.2. Incompatibilitatea funcției de judecător sau de procuror cu exercitarea efectivă a acestor funcții	153
2.3.1.1.2.1. Incompatibilități reglementate de Codul de procedură civilă	154
2.3.1.1.2.2. Incompatibilități reglementate de Codul de procedură penală	158
2.3.1.2. Interdicțiile judecătorului și procurorului	160
2.3.1.2.1. Interdicții de natură profesională	161
2.3.1.2.2. Interdicții de natură comercială	165
2.3.1.2.3. Interdicții de natură politică	169
2.3.1.2.4. Interdicții de natură socială	171
2.3.1.2.5. Interdicții privind exercitarea altor funcții	174
2.3.1.2.6. Interdicții referitoare la demnitatea funcției	175

2.3.2. Urmarea imediată.....	180
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	180
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	180
3. Modalitățile și consumarea abaterii.....	182
Secțiunea a 2-a. Atitudinile nedemne în timpul serviciului față de colegi, celălalt personal al instanței sau al parchetului în care funcționează, inspectori judiciari, avocați, experți, martori, justițiabili ori reprezentanții altor instituții.....	183
1. Considerații generale.....	183
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare.....	183
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	184
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	184
2.1.1. Obiectul juridic.....	184
2.1.2. Obiectul material.....	186
2.2. Subiectul abaterii disciplinare.....	186
2.2.1. Subiectul activ.....	186
2.2.2. Subiectul pasiv.....	186
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	187
2.3.1. Elementul material.....	187
2.3.2. Urmarea imediată.....	196
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	196
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	196
3. Modalitățile și consumarea abaterii.....	197
Secțiunea a 3-a. Desfășurarea de activități cu caracter politic sau manifestarea convingerilor politice în public sau în timpul serviciului.....	198
1. Considerații generale.....	198
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare.....	198
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare.....	199
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	200
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	200
2.1.1. Obiectul juridic.....	200
2.1.2. Obiectul material.....	202
2.2. Subiectul abaterii disciplinare.....	202
2.2.1. Subiectul activ.....	202
2.2.2. Subiectul pasiv.....	203
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	203
2.3.1. Elementul material.....	203
2.3.1.1. Desfășurarea de activități cu caracter politic în public sau în timpul serviciului.....	205
2.3.1.2. Manifestarea convingerilor politice în public sau în timpul serviciului.....	206
2.3.2. Urmarea imediată.....	208
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	209

2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	209
3. Modalitățile și consumarea abaterii	209
Secțiunea a 4-a. Refuzul nejustificat de a primi la dosar cererile, concluziile, memoriile sau actele depuse de părțile din proces	210
1. Considerații generale	210
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	210
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	210
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	212
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	212
2.1.1. Obiectul juridic	212
2.1.2. Obiectul material	215
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	215
2.2.1. Subiectul activ	215
2.2.2. Subiectul pasiv	216
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	216
2.3.1. Elementul material	216
2.3.2. Urmarea imediată.....	221
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	221
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	221
3. Modalitățile și consumarea abaterii	221
Secțiunea a 5-a. Refuzul nejustificat de a îndeplini o îndatorire de serviciu	222
1. Considerații generale	222
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	222
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	223
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	223
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	223
2.1.1. Obiectul juridic	223
2.1.2. Obiectul material	230
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	230
2.2.1. Subiectul activ	230
2.2.2. Subiectul pasiv	231
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	231
2.3.1. Elementul material	231
2.3.1.1. Îndatorirea magistratului de a participa la programe de formare profesională continuă și de a-și perfecționa continuu pregătirea profesională, conform necesităților de specializare.....	232
2.3.1.2. Îndatorirea magistratului de a respecta normele codului deontologic, prevederile legale, cele ce rezultă din regulamente, din hotărârile adunărilor generale și ale colegiilor de conducere	236
2.3.1.3. Îndatorirea magistratului de a participa la ședințele de judecată, în completele stabilite conform legii	240

2.3.1.4. Îndatorirea magistratului de a purta în timpul ședinței de judecată ținuta vestimentară corespunzătoare instanței la care funcționează	243
2.3.1.5. Îndatorirea magistratului de a depune declarația de avere și declarația de interese	244
2.3.1.6. Îndatorirea magistratului de a aduce de îndată la cunoștința președintelui instanței în care funcționează faptul că s-a dispus trimiterea sa în judecată.....	245
2.3.1.7. Îndatorirea magistratului de a îndeplini alte atribuții decât cele privind activitatea de judecată.....	246
2.3.1.8. Îndatorirea magistratului de a se supune, la fiecare 5 ani, unei evaluări psihologice	247
2.3.2. Urmarea imediată.....	248
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	248
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	248
3. Modalitățile și consumarea abaterii	250
Secțiunea a 6-a. Nerespectarea de către procuror a dispozițiilor procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea	250
1. Considerații generale.....	250
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare.....	250
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte abateri disciplinare	251
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	252
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	252
2.1.1. Obiectul juridic.....	252
2.1.2. Obiectul material	254
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	254
2.2.1. Subiectul activ	254
2.2.2. Subiectul pasiv	255
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	255
2.3.1. Elementul material.....	255
2.3.2. Urmarea imediată.....	261
2.3.3. Legătura de cauzalitate	262
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	262
3. Modalitățile și consumarea abaterii	262
Secțiunea a 7-a. Nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor ori întârzierea repetată în efectuarea lucrărilor, din motive imputabile	263
1. Considerații generale.....	263
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare.....	263
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	264
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	265
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	265
2.1.1. Obiectul juridic.....	265

2.1.2. Obiectul material	268
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	268
2.2.1. Subiectul activ	268
2.2.2. Subiectul pasiv	269
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	270
2.3.1. Elementul material	270
2.3.1.1. Nerespectarea în mod repetat a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor	271
2.3.1.2. Întârzierea repetată în efectuarea lucrărilor	277
2.3.2. Urmarea imediată	280
2.3.3. Legătura de cauzalitate	280
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	280
3. Modalitățile și consumarea abaterii	283
Secțiunea a 8-a. Nerespectarea îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul sau procurorul știe că există una din cauzele prevăzute de lege pentru abținerea sa, precum și formularea unor cereri repetate și nejustificate de abținere	284
1. Considerații generale	284
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	284
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte abateri disciplinare	285
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	286
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	286
2.1.1. Obiectul juridic	286
2.1.2. Obiectul material	289
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	289
2.2.1. Subiectul activ	289
2.2.2. Subiectul pasiv	290
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	290
2.3.1. Elementul material	290
2.3.1.1. Nerespectarea îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul sau procurorul știe că există una dintre cauzele prevăzute de lege pentru abținerea sa	290
2.3.1.2. Formularea de cereri repetate și nejustificate de abținere	328
2.3.2. Urmarea imediată	330
2.3.3. Legătura de cauzalitate	330
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	330
3. Modalitățile și consumarea abaterii	332
Secțiunea a 9-a. Nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter, precum și a altor informații de aceeași natură de care a luat cunoștință în exercitarea funcției, cu excepția celor de interes public, în condițiile legii	333
1. Considerații generale	333

2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	334
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	334
2.1.1. Obiectul juridic.....	334
2.1.2. Obiectul material	338
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	338
2.2.1. Subiectul activ	338
2.2.2. Subiectul pasiv	341
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	341
2.3.1. Elementul material.....	341
2.3.1.1. Nerespectarea secretului deliberării.....	341
2.3.1.2. Nerespectarea confidențialității lucrărilor care au acest caracter.....	344
2.3.1.3. Nerespectarea caracterului secret sau confidențial al altor informații de care magistratul a luat cunoștință în exercitarea funcției	348
2.3.2. Urmarea imediată.....	351
2.3.3. Legătura de cauzalitate	351
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	351
3. Modalitățile și consumarea abaterii	353
Secțiunea a 10-a. Absențele nemotivate de la serviciu, în mod repetat sau care afectează în mod direct activitatea instanței ori a parchetului.....	354
1. Considerații generale.....	354
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	356
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	356
2.1.1. Obiectul juridic.....	356
2.1.2. Obiectul material	359
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	359
2.2.1. Subiectul activ	359
2.2.2. Subiectul pasiv	359
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	359
2.3.1. Elementul material.....	359
2.3.1.1. Absențele nemotivate de la serviciu, în mod repetat	360
2.3.1.2. Absențele nemotivate de la serviciu care afectează în mod direct activitatea instanței ori a parchetului	368
2.3.2. Urmarea imediată.....	369
2.3.3. Legătura de cauzalitate	370
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	370
3. Modalitățile și consumarea abaterii	371
Secțiunea a 11-a. Imixtiunea în activitatea altui judecător sau procuror	372
1. Considerații generale.....	372
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare.....	372
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	373
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	374

2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	374
2.1.1. Obiectul juridic	374
2.1.2. Obiectul material	380
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	380
2.2.1. Subiectul activ.....	380
2.2.2. Subiectul pasiv.....	380
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	381
2.3.1. Elementul material	381
2.3.2. Urmarea imediată	402
2.3.3. Legătura de cauzalitate	402
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	402
3. Modalitățile și consumarea abaterii	403
Secțiunea a 12-a. Nerespectarea în mod nejustificat a dispozițiilor ori deciziilor cu caracter administrativ dispuse în conformitate cu legea de conducătorul instanței sau al parchetului ori a altor obligații cu caracter administrativ prevăzute de lege sau regulamente	404
1. Considerații generale	404
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	404
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte abateri disciplinare	405
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	407
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	407
2.1.1. Obiectul juridic	407
2.1.2. Obiectul material	411
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	411
2.2.1. Subiectul activ.....	411
2.2.2. Subiectul pasiv.....	412
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	412
2.3.1. Elementul material	412
2.3.1.1. Nerespectarea în mod nejustificat a dispozițiilor ori deciziilor cu caracter administrativ dispuse în conformitate cu legea de conducătorul instanței sau al parchetului.....	412
2.3.1.2. Nerespectarea în mod nejustificat a altor obligații cu caracter administrativ prevăzute de lege sau regulamente	416
2.3.2. Urmarea imediată	421
2.3.3. Legătura de cauzalitate	421
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	421
3. Modalitățile și consumarea abaterii	424
Secțiunea a 13-a. Folosirea funcției deținute pentru a obține un tratament favorabil din partea autorităților sau intervențiile pentru soluționarea unor cereri, pretinderea ori acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei ori ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii	425
1. Considerații generale	425

1.1. Reglementarea abaterii disciplinare.....	425
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte abateri disciplinare	427
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	427
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	427
2.1.1. Obiectul juridic.....	427
2.1.2. Obiectul material	429
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	429
2.2.1. Subiectul activ	429
2.2.2. Subiectul pasiv	429
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	430
2.3.1. Elementul material.....	430
2.3.1.1. Folosirea funcției deținute pentru a obține un tratament favorabil din partea autorităților, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii	430
2.3.1.2. Intervențiile pentru soluționarea unor cereri, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii	434
2.3.1.3. Pretinderea ori acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei ori ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii	436
2.3.2. Urmarea imediată.....	439
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	439
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	439
3. Modalitățile și consumarea abaterii	441
Secțiunea a 14-a. Nerespectarea dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a cauzelor	442
1. Considerații generale	442
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	445
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	445
2.1.1. Obiectul juridic.....	445
2.1.2. Obiectul material	453
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	453
2.2.1. Subiectul activ	453
2.2.2. Subiectul pasiv	455
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	455
2.3.1. Elementul material.....	455
2.3.2. Urmarea imediată.....	466
2.3.3. Legătura de cauzalitate.....	466
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	466
3. Modalitățile și consumarea abaterii	468
Secțiunea a 15-a. Obstrucționarea activității inspectorilor judiciari, prin orice mijloace.....	468
1. Considerații generale	468

2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	469
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	469
2.1.1. Obiectul juridic	469
2.1.2. Obiectul material	472
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	473
2.2.1. Subiectul activ.....	473
2.2.2. Subiectul pasiv.....	473
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	474
2.3.1. Elementul material	474
2.3.2. Urmarea imediată	475
2.3.3. Legătura de cauzalitate	475
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	475
3. Modalitățile și consumarea abaterii	476
Secțiunea a 16-a. Participarea directă sau prin persoane interpușe la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor	476
1. Considerații generale	476
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	476
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	477
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	478
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	478
2.1.1. Obiectul juridic	478
2.1.2. Obiectul material	480
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	481
2.2.1. Subiectul activ.....	481
2.2.2. Subiectul pasiv.....	481
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	481
2.3.1. Elementul material	481
2.3.1.1. Participarea directă la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor	482
2.3.1.2. Participarea prin persoane interpușe la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor	486
2.3.2. Urmarea imediată	487
2.3.3. Legătura de cauzalitate	487
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	487
3. Modalitățile și consumarea abaterii	488
Secțiunea a 17-a. Neredactarea sau nesemnarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, din motive imputabile, în termenele prevăzute de lege	489
1. Considerații generale	489
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	489

1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	489
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	490
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	490
2.1.1. Obiectul juridic.....	490
2.1.2. Obiectul material	494
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	495
2.2.1. Subiectul activ	495
2.2.2. Subiectul pasiv	496
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	496
2.3.1. Elementul material.....	496
2.3.1.1. Neredactarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului în termenele prevăzute de lege	497
2.3.1.2. Nesemnarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului în termenele prevăzute de lege	504
2.3.2. Urmarea imediată.....	505
2.3.3. Legătura de cauzalitate	506
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare	506
3. Modalitățile și consumarea abaterii	507
Secțiunea a 18-a. Utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau al actelor judiciare ale procurorului, lipsa totală a motivării ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de judecător sau procuror.....	508
1. Considerații generale	508
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare	510
2.1. Obiectul abaterii disciplinare	510
2.1.1. Obiectul juridic.....	510
2.1.2. Obiectul material	515
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	515
2.2.1. Subiectul activ	515
2.2.2. Subiectul pasiv	516
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare.....	516
2.3.1. Elementul material.....	516
2.3.1.1. Utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau al actelor judiciare ale procurorului, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de judecător sau procuror	517
2.3.1.2. Lipsa totală a motivării hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de judecător sau procuror	520

2.3.1.3. Motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic a hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de judecător sau procuror	521
2.3.2. Urmarea imediată	524
2.3.3. Legătura de cauzalitate	525
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	525
3. Modalitățile și consumarea abaterii	526
Secțiunea a 19-a. Exercițarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență	526
1. Considerații generale	526
1.1. Reglementarea abaterii disciplinare	526
1.2. Asemănările și deosebirile existente între abaterea disciplinară analizată și alte tipuri de abateri disciplinare	528
2. Elementele constitutive ale abaterii disciplinare.....	528
2.1. Obiectul abaterii disciplinare.....	528
2.1.1. Obiectul juridic	528
2.1.2. Obiectul material	530
2.2. Subiectul abaterii disciplinare	531
2.2.1. Subiectul activ	531
2.2.2. Subiectul pasiv.....	531
2.3. Latura obiectivă a abaterii disciplinare	531
2.3.1. Elementul material	531
2.3.1.1. Exercițarea funcției cu rea-credință	531
2.3.1.2. Exercițarea funcției cu gravă neglijență	543
2.3.2. Urmarea imediată	549
2.3.3. Legătura de cauzalitate	550
2.4. Latura subiectivă a abaterii disciplinare.....	550
3. Modalitățile și consumarea abaterii	554
Capitolul IV. Titularii acțiunii disciplinare	556
Secțiunea 1. Considerații generale	556
Secțiunea a 2-a. Organizarea și funcționarea Inspecției Judiciare	559
1. Dispoziții generale	559
2. Principiile care guvernează activitatea Inspecției Judiciare	560
2.1. Principiul legalității	560
2.2. Principiul respectării independenței judecătorului și procurorului și al autorității de lucru judecat	561
2.3. Principiul independenței operaționale.....	562
2.4. Principiul imparțialității și independenței inspectorilor	562
2.5. Principiul confidențialității	564
2.6. Principiul transparenței	564
3. Conducerea Inspecției Judiciare	565
3.1. Inspectorul-șef	565

3.2. Inspectorul-șef adjunct.....	569
3.3. Direcțiile de inspecție	570
3.3.1. Direcția de inspecție judiciară pentru judecători	571
3.3.2. Direcția de inspecție judiciară pentru procurori.....	572
3.4. Colegiul de conducere al Inspecției Judiciare.....	573
Secțiunea a 3-a. Inspectorii judiciari.....	575
1. Numirea inspectorilor judiciari.....	575
2. Atribuțiile inspectorilor judiciari	578
3. Evaluarea activității profesionale a inspectorilor judiciari	580
3.1. Eficiența activității	582
3.2. Calitatea activității	582
3.3. Integritatea	582
3.4. Comunicarea.....	583
3.5. Participarea la alte activități din aria de competență	583
4. Adunarea generală a inspectorilor judiciari	583
Capitolul V. Procedura sancționării disciplinare a magistraților.....	585
Secțiunea 1. Etapa verificărilor prealabile	585
1. Considerații generale	585
2. Modalitățile de sesizare	586
2.1. Condițiile sesizării	589
2.2. Desemnarea inspectorilor judiciari.....	594
2.3. Redistribuirea lucrărilor repartizate aleatoriu	598
2.4. Conexarea sesizărilor	600
2.5. Termenul pentru efectuarea verificărilor prealabile	601
3. Desfășurarea verificărilor prealabile	604
3.1. Verificarea, cu prioritate, a incidenței prescripției și a identității și calității de magistrat a persoanei vizate de sesizare	604
3.2. Documentarea inițială	605
3.3. Solicitarea de relații.....	605
3.4. Efectuarea de verificări directe	606
3.5. Efectuarea unor verificări pe care le consideră necesare pentru soluționarea lucrării	607
4. Finalizarea verificărilor prealabile	608
4.1. Dispoziții generale.....	608
4.2. Clasarea sesizării.....	609
4.3. Începerea cercetării disciplinare prealabile.....	614
Secțiunea a 2-a. Etapa cercetării disciplinare prealabile.....	617
1. Considerații generale.....	617
2. Principiile fundamentale ale cercetării disciplinare prealabile	618
2.1. Obligatorietatea cercetării disciplinare prealabile în cazul în care se constată că există indiciile săvârșirii unei abateri disciplinare	618
2.2. Efectuarea cercetării disciplinare prealabile de către inspectorii judiciari din cadrul Inspecției Judiciare.....	619

2.3. Efectuarea cercetării disciplinare prealabile în raport cu calitatea de judecător sau procuror a persoanei cercetate	619
2.4. Efectuarea cercetării disciplinare prealabile de către inspectorul judiciar care a dispus începerea sa.....	620
2.5. Efectuarea cercetării disciplinare prealabile cu respectarea dispozițiilor legale referitoare la informațiile clasificate și la protecția datelor cu caracter personal	621
3. Termenul pentru efectuarea cercetării disciplinare prealabile.....	623
4. Obiectul cercetării disciplinare prealabile	624
4.1. Faptele comise de către magistrat	624
4.2. Urmările faptelor comise de judecător sau procuror	624
4.3. Împrejurările în care au fost săvârșite faptele de către magistrat	625
4.4. Alte date concludente cu privire la comiterea faptei de către magistrat	625
4.5. Vinovăția magistratului	626
5. Suspendarea cercetării disciplinare prealabile.....	626
5.1. Punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva magistratului cercetat disciplinar	627
5.2. Punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva magistratului cercetat disciplinar s-a dispus pentru aceeași faptă.....	628
6. Suspendarea din funcție a magistratului vizat pe durata procedurii disciplinare	630
6.1. Noțiuni și condițiile suspendării din funcție.....	630
6.2. Suspendarea din oficiu	632
6.3. Suspendarea din funcție la propunerea inspectorului judiciar.....	633
7. Procedura cercetării disciplinare prealabile.....	638
7.1. Comunicarea începerii cercetării disciplinare prealabile	639
7.2. Verificarea apărărilor formulate de magistrat și administrarea probelor solicitate.....	640
7.3. Efectuarea propriu-zisă a cercetării disciplinare prealabile	640
7.3.1. Lipsa magistratului de la efectuarea cercetării disciplinare prealabile	642
7.3.2. Prezența magistratului la efectuarea cercetării disciplinare prealabile	643
7.3.2.1. Ascultarea magistratului vizat	643
7.3.2.2. Verificarea apărărilor și administrarea probelor solicitate în apărare.....	644
7.3.2.3. Administrarea din oficiu a oricăror probe pe care le consideră necesare inspectorul judiciar	645
7.3.2.4. Dreptul magistratului cercetat de a cunoaște toate actele cercetării	647
8. Finalizarea cercetării disciplinare prealabile.....	649
8.1. Considerații generale.....	649

8.2. Admiterea sesizării, prin exercitarea acțiunii disciplinare și sesizarea secției corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii.....	650
8.2.1. Confirmarea rezoluției	653
8.2.2. Completarea cercetării disciplinare prelabile	653
8.2.3. Infirmarya rezoluției emise de inspectorul judiciar	655
8.2.4. Comunicarea rezoluției de admitere a sesizării și de exercitare a acțiunii disciplinare	655
8.3. Respingerea sesizării, în cazul în care constată, în urma efectuării cercetării disciplinare prelabile, că nu sunt îndeplinite condițiile pentru exercitarea acțiunii.....	656
8.4. Contestarea rezoluției de respingere a sesizării	657
Secțiunea a 3-a. Etapa soluționării acțiunii disciplinare	659
1. Considerații generale	659
2. Principiile procesului disciplinar	660
2.1. Principiul sesizării instanței disciplinare exclusiv de către titularul acțiunii disciplinare	660
2.2. Principiul compunerii completului de judecată din toți membrii secției Consiliului Superior al Magistraturii	660
2.3. Principiul competenței instanței disciplinare în funcție de calitatea persoanei cercetate	661
3. Părțile	662
4. Reprezentarea părților în procesul disciplinar	665
4.1. Reprezentarea reclamantului în procesul disciplinar	666
4.2. Reprezentarea pârâtului în procesul disciplinar	666
5. Competența instanței disciplinare	667
6. Compunerea instanței disciplinare.....	669
7. Acțiunea disciplinară	672
8. Termenele exercitării acțiunii disciplinare	673
8.1. Termenul de 30 de zile de la finalizarea cercetării disciplinare prelabile.....	674
8.2. Termenul de 2 ani de la data la care fapta a fost săvârșită	675
9. Procedura de soluționare a acțiunii disciplinare	678
10. Suspendarea judecării acțiunii disciplinare.....	686
11. Aspecte practice	687
12. Deliberarea și pronunțarea hotărârii	690
13. Hotărârea prin care secția Consiliului Superior al Magistraturii soluționează acțiunea disciplinară	691
Secțiunea a 4-a. Etapa soluționării căii de atac	697
1. Considerații generale	697
2. Obiectul recursului	700
3. Titularii recursului.....	701
4. Termenul de recurs.....	703
5. Cererea de recurs	704

6. Motivele de recurs	705
7. Procedura de soluționare a recursului.....	705
7.1. Depunerea recursului	706
7.2. Probe noi în recurs	707
7.3. Reguli privind judecata recursului.....	708
8. Aspecte practice	708
9. Soluțiile instanței de recurs	713
9.1. Admiterea recursului.....	713
9.2. Respingerea recursului.....	714
9.3. Constatarea perimării recursului.....	715
10. Contestăția în anulare și revizuirea hotărârii instanței disciplinare și a instanței de recurs	716
Capitolul VI. Sancțiunile disciplinare	720
Secțiunea 1. Considerații generale privind sancțiunile disciplinare	720
1. Noțiuni și definiție	720
2. Clasificarea sancțiunilor disciplinare	722
2.1. În funcție de efectele produse asupra raporturilor de serviciu.....	723
2.2. În funcție de gradul de determinare al sancțiunii.....	723
2.3. În funcție de gradul de severitate al sancțiunii	723
3. Trăsăturile specifice sancțiunilor disciplinare	724
Secțiunea a 2-a. Sancțiunile disciplinare	725
1. Enumerarea sancțiunilor disciplinare	725
1.1. Considerații generale.....	725
1.2. Criterii de individualizare a sancțiunilor disciplinare	727
2. Analiza sancțiunilor disciplinare	728
2.1. Avertismentul	728
2.2. Diminuarea indemnizației de încadrare lunare brute cu până la 25% pe o perioadă de până la un an.....	729
2.3. Mutarea disciplinară pentru o perioadă efectivă de la un an la 3 ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior	731
2.4. Retrogradarea în grad profesional.....	733
2.5. Suspendarea din funcție pe o perioadă de până la 6 luni	733
2.6. Excluderea din magistratură.....	736
Secțiunea a 3-a. Prescripția răspunderii disciplinare	738
Secțiunea a 4-a. Radierea sancțiunilor disciplinare	741
Capitolul VII. Răspunderea disciplinară în cadrul altor profesii juridice.....	743
Secțiunea 1. Considerații generale	743
Secțiunea a 2-a. Răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc	745
1. Considerații generale	745
2. Abaterile disciplinare	748

2.1. Nerespectarea secretului profesional.....	749
2.2. Încălcarea incompatibilităților și interdicțiilor prevăzute de lege	750
2.3. Săvârșirea unor fapte care aduc atingere onoarei, probității profesionale ori bunelor moravuri [art. 47 lit. c) din Legea nr. 188/2000].....	753
2.4. Neîndeplinirea obligațiilor privind formarea profesională a executorilor judecătorești stagiați, angajați pe bază de contract [art. 47 lit. d) din Legea nr. 188/2000].....	754
2.5. Întârzierea sistematică și neglijența în efectuarea lucrărilor	755
2.6. Absența nejustificată de la birou	756
2.7. Omisiunea de a efectua publicitatea vânzării prin Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite, conform prevederilor art. 35 alin. (2).....	757
3. Sancțiunile disciplinare	757
3.1. Mustrarea	757
3.2. Avertismentul	757
3.3. Amendă de la 500 la 3.000 lei	758
3.4. Suspendarea din funcție pe o durată de la o lună la 6 luni.....	759
3.5. Excluderea din profesie	759
4. Titularii acțiunii disciplinare	760
5. Termenul în care poate fi exercitată acțiunea disciplinară	760
6. Procedura cercetării disciplinare.....	761
7. Procedura de soluționare a acțiunii disciplinare	762
7.1. Consiliul de disciplină al Camerei executorilor judecătorești	762
7.2. Comisia Superioară de Disciplină a Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești	764
8. Radierea sancțiunilor disciplinare	768
Secțiunea a 3-a. Răspunderea disciplinară a avocaților	768
1. Considerații generale.....	768
2. Abaterile disciplinare.....	770
3. Sancțiunile disciplinare	771
4. Titularii acțiunii disciplinare	772
5. Termenul în care poate fi exercitată acțiunea disciplinară	776
6. Procedura anchetei disciplinare.....	776
7. Procedura de soluționare a acțiunii disciplinare	778
7.1. Comisia de disciplină a baroului	778
7.2. Comisia centrală de disciplină	778
7.3. Consiliul U.N.B.R., constituit ca instanță disciplinară în plenum său	779
8. Prescripția aplicării sancțiunilor disciplinare și radierea acestora.....	780
Secțiunea a 4-a. Răspunderea disciplinară a notarilor publici	781
1. Considerații generale.....	781
2. Abaterile disciplinare.....	784
3. Sancțiunile disciplinare	785

4. Titularii acțiunii disciplinare.....	786
5. Termenul în care poate fi exercitată acțiunea disciplinară	788
6. Procedura cercetării disciplinare	788
7. Procedura de soluționare a acțiunii disciplinare.....	789
7.1. Consiliul de disciplină	789
7.2. Consiliul Uniunii	790
8. Prescripția aplicării sancțiunilor disciplinare și radierea acestora	791
Secțiunea a 5-a. Răspunderea disciplinară a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea.....	791
1. Considerații generale	791
2. Abaterile disciplinare	794
3. Sancțiunile disciplinare.....	795
4. Titularii acțiunii disciplinare.....	795
5. Termenul în care poate fi exercitată acțiunea disciplinară	796
6. Procedura de cercetare a abaterii disciplinare	796
7. Procedura de aplicare a sancțiunii disciplinare	797
8. Radierea sancțiunilor disciplinare.....	798
Secțiunea a 6-a. Răspunderea disciplinară a consilierilor juridici	798
1. Considerații generale	798
2. Abaterile disciplinare	800
3. Sancțiunile disciplinare.....	801
4. Titularii acțiunii disciplinare.....	802
5. Procedura de cercetare a abaterii disciplinare.....	803
6. Procedura de soluționare a abaterii disciplinare	804
7. Radierea sancțiunilor disciplinare.....	805
Secțiunea a 7-a. Răspunderea disciplinară a asistentului judecătorului.....	805
1. Considerații generale	805
2. Abaterile disciplinare	807
3. Sancțiunile disciplinare.....	808
4. Titularii acțiunii disciplinare.....	808
5. Termenul în care poate fi exercitată acțiunea disciplinară	808
6. Procedura de cercetare a abaterii disciplinare.....	808
7. Procedura de aplicare a sancțiunii disciplinare	809
8. Radierea sancțiunilor disciplinare.....	809
Secțiunea a 8-a. Analiză comparativă în privința răspunderii disciplinare în cadrul profesiilor juridice	810
1. Abaterile disciplinare	810
2. Sancțiunile disciplinare.....	813
3. Titularii acțiunii disciplinare.....	815
4. Termenul în care poate fi exercitată acțiunea disciplinară	816
5. Procedura de cercetare a acțiunii disciplinare	817
6. Procedura de soluționare a acțiunii disciplinare	819
7. Radierea sancțiunilor disciplinare.....	821
8. Concluzii	822

Capitolul VIII. Răspunderea magistraților pentru încălcarea normelor de conduită reglementate de Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor	824
Secțiunea 1. Noțiuni generale despre etică și deontologie	824
Secțiunea a 2-a. Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor	828
1. Considerații generale	828
2. Independența justiției	830
3. Promovarea supremației legii	833
4. Imparțialitatea judecătorilor și procurorilor	834
5. Exercitarea îndatoririlor profesionale	836
6. Demnitatea și onoarea profesiei de judecător sau procuror	839
7. Activități incompatibile calității de judecător sau procuror	842
8. Deontologia judecătorului și procurorului	845
8.1. Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor	845
8.2. Social media și reclama mascată	846
8.3. Evitarea consilierii juridice de către judecători și procurori	846
8.4. Mediarea între libertatea de exprimare și obligația de rezervă	847
8.5. Responsabilitatea judecătorului și a procurorului pe social media	848
8.6. Educarea judecătorilor și procurorilor în folosirea rețelelor sociale	848
9. Judecătorul și procurorul ca prieten pe social media	848
10. Instituțiile din cadrul sistemului judiciar și social media	849
Secțiunea a 3-a. Procedura verificărilor privind încălcarea normelor de conduită prevăzute de Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor	851
1. Dispoziții generale	851
2. Procedura verificărilor	852
3. Finalizarea verificărilor	853
Secțiunea a 4-a. Procedura de soluționare a sesizărilor privind încălcarea normelor de conduită reglementate de Codul deontologic	855
Capitolul IX. Răspunderea pentru neîndeplinirea condiției de bună reputație	858
Secțiunea 1. Noțiuni generale privind buna reputație a magistraților	858
Secțiunea a 2-a. Îndeplinirea condiției de bună reputație pentru candidații admiși la Institutul Național al Magistraturii	861
1. Faptele analizate pentru stabilirea condiției bunei reputații	861
2. Criteriile avute în vedere la verificarea condiției de bună reputație	861
3. Documentele care se verifică la stabilirea condiției bunei reputații	863
4. Competența verificării condiției de bună reputație	864
Secțiunea a 3-a. Îndeplinirea condiției de bună reputație la absolvirea Institutului Național al Magistraturii, anterior numirii ca judecător sau procuror stagiar	865

Secțiunea a 4-a. Îndeplinirea condiției de bună reputație la numirea în magistratură pe bază de concurs.....	866
1. Faptele analizate pentru stabilirea condiției bune reputații	866
2. Criteriile avute în vedere la verificarea condiției de bună reputație.....	867
3. Documentele care se verifică la stabilirea condiției bune reputații.....	867
4. Competența verificării condiției de bună reputație	868

Capitolul X. Apărarea independenței, imparțialității sau reputației profesionale a magistraților și a independenței autorității judecătorești în ansamblul său.....

1. Considerații generale	869
1.1. Independența judecătorilor și procurorilor	870
1.1.1. Independența judecătorilor	870
1.1.2. Independența procurorilor.....	878
1.1.3. Independența autorității judecătorești.....	881
1.2. Imparțialitatea judecătorilor și procurorilor.....	882
1.3. Reputația profesională a judecătorilor și procurorilor	887
2. Procedura verificărilor pentru soluționarea sesizărilor privind apărarea independenței, imparțialității și reputației profesionale a judecătorilor și procurorilor	890
2.1. Modalități de sesizare	890
2.2. Desemnarea inspectorilor judiciari	892
2.3. Renunțarea la cerere	893
2.4. Procedura verificărilor efective	893
3. Finalizarea verificărilor.....	896
4. Procedura de soluționare	897

Capitolul XI. Elemente privind răspunderea disciplinară a magistraților în dreptul comparat.....

Secțiunea 1. Considerații generale	899
Secțiunea a 2-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Spania	901
Secțiunea a 3-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Franța	907
Secțiunea a 4-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Italia	911
Secțiunea a 5-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Republica Moldova.....	917
Secțiunea a 6-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Germania.....	924
Secțiunea a 7-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Polonia	926
Secțiunea a 8-a. Răspunderea disciplinară a magistraților în Lituania	929

BIBLIOGRAFIE	933
--------------------	-----

Capitolul I

Considerații generale privind răspunderea juridică a magistraților

Secțiunea 1

Noțiuni generale privind răspunderea juridică

Răspunderea nu este un concept ce aparține doar domeniului dreptului, ci îl regăsim cu ușurință, chiar dacă are un alt sens, și în alte domenii: filozofie, religie, etică etc.

În doctrină se face distincție între răspundere și responsabilitate. Astfel, s-a susținut că responsabilitatea este un fenomen social. Ea exprimă un act de angajare a individului în procesul integrării sociale. Libertatea omului se înfățișează sub trei aspecte: libertatea în raport cu natura, libertatea în raport cu societatea și libertatea omului în raport cu sine însuși. Responsabilitatea însoțește libertatea, astfel că trebuie operată o demarcație netă între libertate și liberul arbitru. Referindu-se la acest concept, Hegel arăta: „Când se aude spunând că libertatea în genere este să poți acționa așa cum vrei, o atare reprezentare poate fi luată numai ca totală lipsă a culturii gândirii, în care nu se găsește încă nicio urmă a ceea ce este voință liberă în și pentru sine, dreptul, moralitatea etc.”¹ Definind responsabilitatea ca o asumare a răspunderii față de rezultatele acțiunii sociale a omului, se admite faptul că acțiunea socială este cadrul nemijlocit de manifestare a responsabilității, pe de o parte, iar, pe de altă parte, că libertatea este o condiție fundamentală a responsabilității. Fiind strâns legată de acțiunea omului, responsabilitatea apare ca fiind strâns corelată cu sistemul normativ².

Așadar, se poate observa că, de foarte mult timp, problema responsabilității omului constituie subiect de meditație³. S-a arătat că omul este esențialmente o ființă socială, întrucât el se desăvârșește în societate și este producător de relații sociale⁴. Istoria socială a oamenilor nu este altceva decât istoria dezvoltării lor individuale, indiferent dacă sunt sau nu conștienți de acest lucru. Studiile de sociologie juridică avertizează asupra faptului că deziluzionarea așteptărilor societății față de drept este legată, în special, de răspundere, că dreptul nu-și poate exercita influența în societate decât în măsura în care reușește să

¹ A se vedea G.W.F. Hegel, *Principiile filosofiei dreptului*, Ed. Academiei, București, 1969, p. 48.

² A se vedea N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 98-99.

³ A se vedea M. Florea, *Responsabilitatea acțiunii sociale*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 5.

⁴ A se vedea I. Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 28.

identifice persoana răspunzătoare și să stabilească răspunderea¹, astfel că responsabilitatea constituie o dimensiune a spiritului uman².

Fără responsabilitate nu poate exista libertate, însă responsabilitatea este ineficientă fără răspundere, iar din punct de vedere juridic este chiar inexistentă. Se poate afirma că într-un stat de drept răspunderea și responsabilitatea juridică constituie o garanție a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

De asemenea, libertatea și conștiința morală sunt strâns legate de responsabilitate³. Responsabilitatea constituie o dimensiune a spiritului uman⁴, aceasta existând pe tot parcursul existenței omului, fiind o asumare a răspunderii față de rezultatele acțiunii sociale a omului.

S-a afirmat că dimensiunea morală a responsabilității⁵ constă în faptul că dreptul trebuie să aibă ca finalitate reconstruirea conștiinței de sine a individului.

Totodată, s-a arătat că responsabilitatea corespunde sancțiunii⁶, aceasta având un caracter juridic, fiind de fapt o răspundere juridică cu dimensiuni morale. Friedrich Wilhelm Joseph Ritter von Schelling preciza că „*dreptul natural nu se poate afirma decât prin exercițiul permanent al unei constrângerii. Membrii societății sunt astfel constrânși prin normele de conduită devenite norme juridice să aibă un anumit comportament, în cazul încălcării acestora fiind trași la răspundere. O faptă care contravine unei norme sociale poate angaja mai multe tipuri de răspundere – socială, juridică, morală – fără a fi înlăturată individualitatea fiecăreia*”.

Cuvântul „responsabilitate” a apărut pentru prima dată în limba franceză, în anul 1783 și se referea la responsabilitatea guvernului⁷. Ulterior, problema responsabilității s-a pus în toate domeniile care privesc activitatea umană: morală, relațiile internaționale, dreptul public, dreptul privat⁸.

Din punct de vedere istoric, statele au fost preocupate să insereze, atât în Constituții, cât și la nivel de acte comune, problematica responsabilității acțiunii umane sub diverse terminologii. Astfel, în Declarația drepturilor omului și cetățeanului de la 1798 se precizează, în art. 15, că „*Societatea are dreptul să*

¹ A se vedea S. Popescu, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 300.

² A se vedea E.E. Ștefan, *Răspunderea juridică*, Ed. Pro Universitaria, București, 2013, p. 11.

³ A se vedea I. Popa, *Substanța morală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 353.

⁴ A se vedea Gh. Mihai, R. Motica, *Fundamentele dreptului, Optima Justitia*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 110.

⁵ A se vedea Gh. Mihai, *Fundamentele dreptului. Teoria răspunderii juridice*, vol. V, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 55.

⁶ A se vedea P. Fauconnet, *La responsabilité. Étude de sociologie*, Librairie Félix Alcan, Paris, 1928 pp. 12-16, disponibil pe www.gallica.bnf.fr.

⁷ A se vedea M. Villey, *Esquisse historique sur le mot responsable*, Archives de Philosophie du Droit, Tome 22: „*La responsabilité*”, Sirey, 1977, pp. 45-58, apud E.E. Ștefan, *Răspunderea juridică*, Ed. Pro Universitaria, București, 2013, p. 12.

⁸ A se vedea L. Henri, *La responsabilité civile. Principes élémentaires et applications pratiques*, Dalloz, Paris, 1932, pp. 1-3, apud E.E. Ștefan, *op. cit.*, p. 12.

ceară socoteală oricărui funcționar public pentru modul în care îndeplinește funcția”, în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, în art. 15.1, se arată că „*Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau un act delictuos, potrivit dreptului național sau internațional, în momentul în care au fost săvârșite (...)*”, iar în Declarația universală a drepturilor omului, în preambul, se afirmă că „*recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume*”¹.

Tot în doctrină, responsabilitatea socială a fost definită ca fiind acea instituție socială care cuprinde complexul de atitudini ale omului în raport cu sistemul de valori, instituționalizat de societatea în care trăiește, în vederea conservării și promovării acelor valori, în scopul perfecționării ființei umane și conservării vieții în comun, pe calea menținerii și promovării ordinii sociale și a binelui public².

S-a susținut că lipsa de distincție între termenii „răspundere” și „responsabilitate” pare să fie un fenomen general, comun nu numai în literatura juridică, ci și în cea etică, filozofică, sociologică și chiar lingvistică³.

Etimologic, sintagma răspundere își are originea în limba latină, verbul *respondeo* însemnând „a răspunde”.

Așadar, răspunderea a existat încă în societatea primitivă, în care „*individul, absorbit de socialul încă nediferențiat, suportă din exterior responsabilitatea morală, iar aceasta este eminentemente colectivă. Societatea politico-statală inovează noi forme de răspundere. Socialul, diferențiat în grupări și categorii sociale, face ca răspunderea să se individualizeze. Devenind subiectivă, răspunderea nu și-a schimbat natura. Ea și-a schimbat doar caracterul, însușindu-și caracterele noi sociale care sunt ale civilizației moderne. Societatea, printr-o «răspundere dictată», impune indivizilor statutul ei normativ. Societatea în care trăiește cel care comite o infracțiune, contravenție, un delict civil etc. socotește, prin normele sale juridice, o atare acțiune drept reprobabilă. Prin efectul săvârșirii unei asemenea fapte, o altă persoană a fost vătămată în ființa ei fizică și morală ori în bunurile sale, ordinea de drept a fost afectată, interesele generale au fost nesocotite, aceasta fiind problema răspunderii*”⁴.

Răspunderea juridică a fost definită ca fiind un complex de drepturi și obligații conexe care, conform legii, se nasc ca urmare a săvârșirii unei fapte ilicite și care constituie cadrul de realizare a constrângerii de stat, prin aplicarea sancțiunilor juridice⁵.

¹ A se vedea E.E. Ștefan, *op. cit.*, p. 12.

² A se vedea L. Barac, *Răspunderea și sancțiunea juridică*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, p. 15.

³ A se vedea M. Florea, *Responsabilitatea acțiunii sociale*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 26.

⁴ A se vedea M. Eliescu, *Răspunderea civilă delictuală*, Ed. Academiei, București, 1972, p. 5, *apud* N. Popa, *op. cit.*, p. 235.

⁵ A se vedea M. Costin, *Răspunderea juridică în dreptul R.S.R.*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1974, pp. 31-32.